לה: חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

דררא דממונא. פירוש דדל טענתייהו מהכא יש ספק לב"ד דהי מינייהו הוה הולד אם נולד קודם שמכר או אחר שמכר וכן בשור שנגח את הפרה ומצא עובדה כגלה (כ"ק דף מו.) בלא טענתם מסופקים ב"ד אין היה מעשה אם קודם שנגחה ילדה או לאחר שנגחה וכן בשור רודף אחר שור אחר והוחזק (שם לה.) יש להסתפק אם בשורו הוזק או אי נפלע לקה וכן בכל מקום דפליגי רבנן וסומכוס אבל הכא בזה אומר של אבותי שעל פי טענותיהן בא הספק אמרינן כל דאלים גבר: **אין מוציאים אותה מידו.** ואפילו כתבו הרשאה זה לזה הוא"ל ורשעים הם (ו) אין מזקקים להם: **דתני רבי חייא גזלן של רבים לא שמיה גזלן.** שאין מוציאין מידו ומיירי בזה אומר של אבותי ולא בגזל מחמשה בני אדם דהתם אמאי אין מוציאין וכב אבי פליג אהרדעי וסבר דרבי חייא לא להקל בא אלא להחמיר דלא סגי בהשבה אחת כמו לשאר גזלן עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד כדרבי עקיבא בהגזל עליים (כ"ק דף קנ:) ומיירי בגזל מחמשה ובקונטרס פירש דמיירי בחנוני שמכר במדה שאינה ישרה דאינו יודע למי גזל ולכך לא ניתן להשבון ואף על פי שיכול לעשות בו ברכי לבור כדאמרינן בפרק אין לדין (ביצה דף כט.) האי לאו השבה מעליתא היא: **ואי דלי ליה צנא דפירי לאלתר הויא חזקה.** ולא"מ ולהיימניה במיגו דאי בעי אמר לפירות הורדתיו וי"ל דהוי מיגו במקום עדיים דאם אינו יודע אם הוא הולד אם שהיו הפירות שלו ועוד דאינו רוצה לטעון לפירות הורדתיו אלא מוגע הקרקע והפירות: **ואי לא אחתיה מאי הוה ליה למעבד.** אין לפרש דרב אשי אמר דלעולם נאמן לומר לפירות הורדתיו דאם כן קשה לרב אשי מאי טעמא דרבנן דבעו שלש שנים מיום ליום דהא לדידיה ליכא למימר דמפרש רבא ברים פרקין דעד שלש שנים מיזדהר אינים בשטריה עפי לא מזדהר דהא לעולם צריך לשמרו פן יאמר לפירות הורדתיו ועוד דאם כן היכי קאמר דאי לא תימא הכי דאיכא ליה למחויי אלא בעי למחויי לחזקתו אינה חזקה דיכול לומר לפירות הורדתיו ומייתי ממשכנתא דסורא ומאי מייתי אדרבה אם כדברי רב אשי תו ליכא פסידא שיכול לומר לפירות הורדתיך וגראה לרשב"ם דרב אשי לא בא להאמינו אחר ג' אם אומר לפירות הורדתיך אלא שואל איזו תקנה יש לעשות מתחלה שלא יוכל לומר לאחר שלש שלי היא כשהורידו לפירות דסבר לא מהני מתחלה אלא כשאמר פליגא גזלנא הוא דקא אכיל לאדעתי בגזלנותא והיכא דאתחיה לפירות לא מצי למחויי הכי וכן פירש הקונטרס והשתא מייתי שפיר ממשכנתא דסורא דמהניא מתחלה כי האי גוונא [ועי' תוס' ב"מ קי. ד"ה אמר ליה]: הכי הורדתיו: **א"ל איכבי [ליה] למחויי.** כתוב שלש ולומר לעדיים דעו לכם שלפירות הורדתיו לכך וכך שנים וגוף הקרקע קנוי לי אפשר אין לו שטר מכירה לזה המחזיק לא יוכל לטעון שטר היה לי ואבד כי לא מזהרתי בו אחר שלש דכיון דמיתה בו בעל הבית היה לו להזהר בשטרו: **דאי לא מיתא הכי.** דמתחלה נחלקין שמוחה על הקרקע ומודי בפירות לאו מתחלה היא אלא כדאמרינן לקמן [לח:] פלגיא גזלנא הוא דקאכיל אדעתא דידי בגזלנותא למחר תבענא ליה בדינא: **אם כן האי משכנתא דסורא כו'.** ותקנתא דרבנן הויא הך משכנתא משום המלוה לחבירו על שדהו אסור לאכול הפירות משום ריבית אבל בגבייתא מותר כעין משכנתא דסורא שמליה עשרה מנה על שדהו ונפוף עשר שנים חוזר הקרקע לבעלים בחנם ומצא קונה פירות של כל שנה בחנה ואין כאן לד ריבית ואע"פ ששוין הפירות כפלים שהרי הוא קרוב לשכר וקרוב להפסד שמקבל פירות של כל שנה בחנה ואפילו בשנת שדפון אלא יהו שוין פירות השנה דיגר: **אי כבים.** עומן המלוה ואמר לאחר שלש לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן ולא יוכל זה לטעון לפירות הורדתיו ומחתה נמי לא תועיל לו: **דאתי ביה.** לוה לידי הפסד בתמיה: **אלא איכבי ליה למחויי.** כתוב כל שלש ומהניא ליה מתחה ומדלא מיתה הפסיד: **הכא נמי.** אם איתא דלפירא אתחיה איכבי ליה למחויי כתוב שלש קודם שיחזיק: **ישראל הכא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם.** שהכל יודעין שהיתה של ישראל ואכלה עכו"ם שלש שנים או יותר וטוען שלקחה מישראל ואזיל ישראל וקנה מההוא עכו"ם ואכלה גם הוא אחר העכו"ם שני חזקה או יותר לא הוי חזקה אלא אתי מריה דאחרא ומפיק ליה מידיה דישראל וישראל ניזיל וליתבע לעכו"ם דזכן מיניה דאיהו הוא דאתפסיה אלא הוה ליה לאזכן אחרא דישראל מעכו"ם עד דלימא ליה הב לי שטר דזכיני דזכנת לה מישראל דדין חזקה ליה לעכו"ם ולא כל מאן דאתי מחמתיה דתתם עכו"ם גזלניס הם וישראל ירא למחות ואכלך לא מקנו בהם חזקה כדאמרינן לקמן בשמעתין [לו.] הני דני ריש גלותא לא מחזקי משום האי טעמא גופיה שיראים אנו למחות וישראל זה הבא מחמת עכו"ם אע"פ שהחזיק אין חזקתו כלום וחזקה שאין עמה טענה היא שהרי הוא טוען העכו"ם מכרה לי אבל איני יודע היאך באה לידי העכו"ם שיוכל למכרה. אבל אי טען ישראל ואמר יהב לי ההוא עכו"ם שטר זכיני דזכנה מיניך ורגאיתי בו אבלקתה ממך מהימן דדמי למאן דאמר דא"ל קמי דידי זכנה ההוא עכו"ם מיניך דמסקי' לקמן דמהימן מיגו דאי בעי א"ל מיניך זכנתה ואכלתה שני חזקה. ודוקא בא מחמת עכו"ם דאילו בא מחמת ישראל אע"פ שלא דר בה אלא יום אחד אותו שמכרה לזה וזה החזיק שלש שנים חזקתו חזקה כדאמרי' לקמן (דף מא:) גבי ההוא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שנין:

לדידי

דדרא דממונא ולדהוא אית ליה דדרא דממונא הכא אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר אמרי נהרדעי (ח) **אאם בא אחד מן השוק והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו דתני רבי חייא גזלן של רבים לאו שמיה גזלן רב אשי אמר בלעולם שמיה גזלן ומאי לא שמיה גזלן גשלא ניתן להשבון: חזקתן שלש שנים מיום ליום וכו': א"ר אבא דאי דלי ליה איהו גופיה צנא דפירי לאלתר הוי חזקה אמר רב זביד הואם טען ואמר לפירות הורדתיו נאמן ו"וה"מ בתוך שלש אבל לאחר שלש לא א"ל רב אשי לרב כהנא אי לפירא אחתיה מאי הוה ליה למעבד א"ל איבעי ליה למחויי דאי לא תימא הכי הני משכנתא דסורא** (ח) **דכתב בהו במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא גביה ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן** (כ) **מתקני רבנן מידי דאתי ביה לידי פסידא הואלא איבעי ליה למחויי הכא נמי איבעי ליה למחויי אמר רב יהודה אמר רב ישראל הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם מה העכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר אף ישראל הבא מחמת עכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר אמר רבא ואי אמר ישראל**

לדידי

אם בא אחד מן השוק והחזיק בה. בהך קרקע דאמר רב נחמן [לד:] כל דאלים גבר ובא זה השליטי וחטפה מהשנים אלו הטוענין של אבותי: **אין מוציאין אותה.** בב"ד מידו של זה השליטי ואע"ג דלא טען מידי דשמא גם לב' הראשונים אין להם חלק בה: **דתני רבי חייא גזלן של רבים כו'.** וסברי נהרדעי דבגזלן כי האי מיירי שגזל משנים החלוקים בדבר זה אומר שלי הוא חה אומר שלי: **לאו שמיה גזלן.** לכופו בדיינים להוציא מידו מה שגזל: **רב אשי אמר לעולם גזלן של רבים שמיה גזלן.** הואיל ולא טענן מידי ומוציאים מידו ומעמידין אותה בפני שנים הראשונים שיש להם טענת אבות: **ומאי לא שמיה גזלן.** דקאמר רבי חייא לא להקל עליו בא לפטרו מלשלם אלא להחמיר עליו ולומר דלא ניתן להשבון לא (ג) מיכפר בהשבה דאינו יודע למי יציב דמאחר שבא לידו צריך להשיב לבעלים ולא להוציאה מתחת ידו ולהפקירה לשנים הראשונים וכל מאן דאלים (ד) גבר כדפסקינן לעיל ואי תפסינן לא תפסינן [לד:] כל שכן זה שבאורת גזל בא לידו והוא צריך להוציאה מתחת ידו ואינו יודע למי יציב והכי נמי אמרינן בהמוכר את הספינה (לקמן דף פח:) ת"ר לוי קשה עונשן של מדות מעונשן של עבירות ומפרש התם אפשר בתשובה והכא לא אפשר בתשובה דהמוכר במדה (ה) וגזל לרבים שאינו יודע למי יציב ואינכא דרב אשי אמרי נמי ר' חייא במוכר במדה שאינה ישרה לרבים. כן נראה בעיני שיטה זו: **אי דלי ליה צנא דפירי לאלתר הוי חזקה.** אם יש עדים שהגביה המערער צנא דפירי מקרקע זו על כתפיו של זה המחזיק שטוען לקוחה היא בידי מאחר שסייע לו להוליך הפירות לביתו שוב אין יכול לטענן ולומר לא מכרתיה לו שלא היה לו לפייסו בלקיטת הפירות אלא היה לו למחות ומדסייע לו הפסיד וכמודה שמכר לו דמי. ור' חננאל פירש אי איכא סהדי דיהב ליה לוקח למריה אדעתא צנא דפירי דורון להוליכה לביתו נתברר שאכילת הפירות של לוקח ומדיהיה יהב ליה למוכר ואין נראה בעיני: **אמר רב זביד אי טעין.** המערער בתר דדלי ליה לוקח צנא דפירי לפירות הורדתיו כדין אדרים לממלה ושלים ולרביע ואלקו הוא דדלי ליה נאמן כלומר לא הפסיד במאי דדלי ליה: **והני מילי.** דנאמן: **כתוך שלש.** דאם איתא דזבנה מיניה אמאי לא מיזדהר בשטריה: **אבל לאחר שלש.** אי טעין לפירות הורדתיו אינו נאמן ואע"ג דלא דלי ליה צנא דפירי דעד תלת שנין מיזדהר אינם בשטריה עפי לא מיזדהר והוה ליה לזה למחות בתוך שלש כדמפרש ואזיל: **אי לפירא אחתיה.** כי משכנתא דסורא לעשר שנים אם לא לעשרים: **מאי הוה ליה.** לבעל הבית למעבד נמצא שכל המוריד את חבירו לפירות של שלש שנים או יותר יפסיד קרקע שלו הואיל ולא יהא נאמן לאחר שלש לטעון לפירות הורדתיו: **אלא איכבי ליה למחויי.** דאם לא תמיה: **הכא נמי.** אם איתא דלפירא אחתיה איכבי ליה למחויי בתוך שלש קודם שיחזיק: **ישראל הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם.** דהכל יודעין שהיתה של ישראל ואכלה עכו"ם שלש שנים או יותר וטוען שלקחה מישראל ואזיל ישראל וקנה מההוא עכו"ם ואכלה גם הוא אחר העכו"ם שני חזקה או יותר לא הוי חזקה אלא אתי מריה דאחרא ומפיק ליה מידיה דישראל וישראל ניזיל וליתבע לעכו"ם דזכן מיניה דאיהו הוא דאתפסיה אלא הוה ליה לאזכן אחרא דישראל מעכו"ם עד דלימא ליה הב לי שטר דזכיני דזכנת לה מישראל דדין חזקה ליה לעכו"ם ולא כל מאן דאתי מחמתיה דתתם עכו"ם גזלניס הם וישראל ירא למחות ואכלך לא מקנו בהם חזקה כדאמרינן לקמן בשמעתין [לו.] הני דני ריש גלותא לא מחזקי משום האי טעמא גופיה שיראים אנו למחות וישראל זה הבא מחמת עכו"ם אע"פ שהחזיק אין חזקתו כלום וחזקה שאין עמה טענה היא שהרי הוא טוען העכו"ם מכרה לי אבל איני יודע היאך באה לידי העכו"ם שיוכל למכרה. אבל אי טען ישראל ואמר יהב לי ההוא עכו"ם שטר זכיני דזבנה מיניך ורגאיתי בו דאמר דאמר למאן דא"ל קמי דידי זכנה ההוא עכו"ם מיניך דמסקי' לקמן דמהימן מיגו דאי בעי א"ל מיניך זכנתה ואכלתה שני חזקה. ודוקא בא מחמת עכו"ם דאילו בא מחמת ישראל אע"פ שלא דר בה אלא יום אחד אותו שמכרה לזה וזה החזיק שלש שנים חזקתו חזקה כדאמרי' לקמן (דף מא:) גבי ההוא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שנין:

לדידי

עין משפט נר מצוה

נג א כ ג מיי' פ"ו מהל' טוען ונטען הלכה ד סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קלט סעיף ג ופ"ש ובסי' קמו סעיף כב:

נד ד מיי' פ"ח מ"ה שם הל' ט ופ"ח מהל' מכירה הל' מ סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמב סעיף ה:

נה ה ו מיי' פ"ח מהל' טוען ונטען הל' ט סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמב סעיף ה:

נו ז ח טוש"ע ח"מ סי' קנ סעיף ה:

נז ט מיי' פ"ב מהל' טוען ונטען הל' ה ופי' בהשגות ובח"מ ופ"ח מהל' מכירה הל' מ סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמב סעיף ה ופי' קלד סעיף ה:

נח י מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמב סעיף טו ופי' קלד שם:

רבינו גרשום

התם להאי איתא ליה דדרא [דממונא] בגוה. דקודם מכירה הוה ממונה דהאי ובחר מכירה דאדרך ואין ידרע ממונו של מי ילדה (רבים). כלומר גזלן של שנים שעומדים במחלוקת ביניהם (ו) כגון אלא ניתן להשבון שאע"פ שמשיב קרי גזלן שאין ידוע של מי היתה שיחזירנה לו:

פיסקא אמר ר' אבא אי דלי ליה. המערער כלומר שסייע למחזיק להגביה לו על כתיפו כו' אי שהשליך אחריו לביתו צנא של פירות מאותה שדה שמערער עליה אע"פ שעדיין לא עמדה בירשותיה ג' שנין חזקה אלא כיון שיש לו עדים שהגביה לו צנא דפירי לאלתר הוי חזקה דאם איתא דשלו היא כיון שאמר לו המחזיק הנבה לי היה לו למחות ולומר והלא שלי הוא הקרקע מה יש לך בפירות שדי: אמר רב זביד. אי דלי ליה צנא ושוב מערער על השדה דשלו הוא וטוען ואומר לפירות הורדתיו שיהא אריסי שידא חצי הפירות שלו וזה שהנבהתי לו חלקו פירותיו להגביה נאמן לומר כן: הני מילי. דנאמן לומר כן בתוך ג' כשלא החזיק בהן עדיין ג' שני חזקה אבל לאחר ג' [ולא]: מאי הוה ליה למעבד. מה היה יכול למחות הא לא מצי לסלקו קדם ומנו אם עשאו אריס לי' שנים עדיין לא הגיע זמנו: אם"ה איכבי ליה למחויי. אע"ג דלא הוי עיקר מחאה דלא מצי למימר פלוגי גזלנא הוא דאכיל ארעא דידי דהא ברשותיה אוכל דהורידו לפירות מ"מ צריך למחות בפני עדים בתוך ג' ולומר הוו עדים שפלוני (שגזבר) [שאוכל] שדה שלי אני הורדתיו לפירות לכך שנים ואי לא אמר הכי לא מהימן למחות אחר ג': דאי לא תימא הכי. דצריך למחויי בתוך ג' ולהודיע לרבים שאינה שלו א"כ הני משכנתא דסורא דמשכן ליה ליה למלוה דלוכל שדהו בנכייתא עד זמן שישתלם ממנו בפירות שיאכל מן השדה: אלא איכבי ליה למחויי. בתוך ג'

ו) נראה דל"ל שעומדים במחלוקת כגון אלו: אלא ניתן להשבון וכו'. כו אולי ל"ל אי אלא לתרוצי לגיתו וכו' ולפסר דסוגיתו אלא לקוקה אחריו של מריה דאדעתא וכמו שפי' הרשב"ם בשם הר"ח ז"ל.

מסורת הש"ס

ו) [לקמן לח.] כ"מ סו: קו.

הגהות הב"ח

(ו) גמ' אמרי נהרדעי **ואם:** (ב) שם הכי נמי דמהימן **וכי** תימא הכי נמי מתקני רבנן מידי לאתי כיס: (ג) רשב"ם ד"ה ומאי לא וכו' לא מיתכפר בהשבה וכו' להסיר נגעלים. נ"ב דמי מתקן להא דמנחי חייב על הגלוחת היינו דמעשה עליו גזלן ולא יצא מאי שמחירו לפיטוק לקמן דף פ"ח ע"ח: (ד) **בא"ד** וכל מאן דאלים משניהם גבר: (ה) **בא"ד** דהמוכר במדה ארץ לרבים אינו יודע: (ו) תוס' ד"ה אין מוציאים וכו' ורשפים הם. נ"ב וכן נראה לפרש לקמן בפ' מי שמת כני ריגל מקבלים אמן בדף קנ"ו:

מוסף רש"י

במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף. דלא מיחזי כהלוקה אלא לוקחה הימנו פירות הבנים האלו בטעות הללו (ב"מ מח.).

רבינו גרשום (המשך)

להודיע לרבים שמשכנתא היא בידו ה"נ במוריד חבירו לשדהו לפירות בני למחויי: ישראל הבא מחמת עכו"ם כעכו"ם. כגון שקנאה מן העכו"ם ג' שנים אינן חזקה מה עכו"ם אין לו חזקה מן ישראל אם קנה ממנו קרקע אע"כ יש לו שטר מכירה עליה לפי שבריניהן אין חזקה בשנים אצל ישראל הבא מחמת עכו"ם נמי אין לו חזקה אא"כ יש לו אותו שטר שמכרה ישראל לעכו"ם ואע"פ שיש לו עדים לישראל שעמד בה עכו"ם אין חזקתו חזקה מה שאין כן בישראל שאם קנה ישראל קרקע מחבירו ישראל ועמד בה שני חזקה יבא אחר ויערער עליה ואמר זה מישראל פלוני קניתיה אם יש לו עדים שעמד בה אותו ישראל אפי' יום אחד חזקתו חזקה: אמר רבא אי אתי ישראל ואמר. לדידי אמר אותו עכו"ם שמכרה לזה דהדהוא עכו"ם נופיה קנאה מישראל מהימן:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com